

Az Országos Környezetvédelmi Tanács véleménye a hulladékgazdálkodási tervekre és a megelőzési programokra vonatkozó részletes szabályokról szóló kormányrendelettről

Általános

A rendelettervezet kritikus problémája, hogy az Országos Hulladékgazdálkodási Terv (OHT), illetve az annak részét képező Országos Megelőzési Program (OMP) kikerülne a Nemzeti Környezetvédelmi Program hatálya alól. Ez a lépés szakmailag nem indokolt, éppen ellenkezőleg, az országon belül végzett környezetvédelmi tervezés és tevékenységek szerves egységét bontja meg. Az egyetlen ok az a könnyebbség lehet, hogy tervezés kikerülne a környezet védelméről szóló 1995. évi LIII. törvény NKP-ra vonatkozó szabályainak hatálya alól, a tervezésbe az Országgyűlésnek nem lesz beleszólása, és a rendszeres revízió, nyilvános értékelés módja sem lesz szabályozott.

A tervezet az **Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség (OHÜ)** hatáskörébe helyezi az OHT és az OMP elkészítését. Ez nincs összhangban az OHÜ-t létrehozó 2011. évi LXXXV. a környezetvédelmi termékdíjról szóló tv. 19-20.§. bekezdésekkel, amely kimondja, hogy az OHÜ „a hulladékká vált termékdíjköteles termékek hasznosításának az érdekében a környezetvédelemért felelős miniszter által alapított” nonprofit kft. Mint ilyen, nem feladata, hogy a teljes körű, országos hulladékgazdálkodási tervezéssel foglalkozzon, különösen nem a hulladékmegelőzés tervezésével. Az OHÜ a hulladék keletkezésének megelőzésében - gazdasági értelemben vett teljesítménykényszere (termékdíjas bevételi tervek) miatt - kifejezetten ellenérdekelte. A megelőzés legfőbb – és leghatékonyabb - színtere a termelés, gyártás és terméktervezés, amelynek kulcsszereplői a gazdasági oldalon találhatóak, továbbá a lakossági szemléletformálás, amely az oktatási és a civil szereplők feladata: az OHÜ-nek feladatánál fogva egyik területre sincs olyan rálátása, amely lehetővé tenné a megfelelő adatok gyűjtését, illetve azok széleskörű, szakszerű feldolgozását, tervezését, és az ezeken alapuló tiszta termelési, lakossági szemléletformálási programok koordinálását. Éppen ezért a megelőzés tervezését azok kezébe kell adni, akiknek erre befolyásuk van, illetve a kellő tapasztalatokkal, hozzáértéssel rendelkeznek.

Az így kialakított tervezési rendszerben jól el lehet különíteni a felelősségi köröket, megfelelő indikátorokat lehet meghatározni, és világosan tervezni lehet a végrehajtás pénzügyi forrásait is (mit biztosít az ipar, mennyi szükséges pályázati forrásból pl. technológia vagy termékfejlesztésre, mennyit és ki biztosít a szemlélet formázásra, ki fogja azt felhasználni).

A felügyelőségek bevonása a tervezésbe szakmai háttérük, területismeretük miatt teljes mértékben indokolt, ugyanakkor nem látszik, hogy a jelen rendelettervezet **a közszolgáltatói tervek, a területi szint alatti helyi szintű tervezés milyen módon kapcsolódik majd a jövőben a rendeletben megfogalmazott tevékenységekhez.** Nyilván nem reális tervezés nélkül hagyni a települési szintet - például a megelőzés esetén -, még akkor sem, ha a területi tervbe a helyi önkormányzatok beleszólhatnak.

Országos Környezetvédelmi Tanács

Az OHT és a területi tervek kapcsán az **újrahasználatra előkészítés ösztönzése, indikátorok alkalmazása**, a mérhetőség elősegítése semmilyen formában nem jelenik meg, ami a hulladékos hierarchiából kiindulva hiányosság. Statisztikai szempontból is indokolt az újrahasználat figyelembevétele, ugyanis az uniós célszámok együttesen tartalmazzák az újrahasználatra előkészítésben és a hasznosításban elérendő eredményeket, vagyis javíthatna az ország mutatóin.

Az egységes formátum áttekinthetőséget biztosít a tervezésben, ugyanakkor **nem válnak el a szintek**, ti. mi az, amit a gyakorlatban országos szinten (pl. gyártói felelősség) kell, és mi az, amit ésszerűbb területi szinten szabályozni (pl. helyi szintű szemléletformálás). A hulladékszegény technológiák fejlesztése, a környezetbarát terméktervezés nem területi alapon rendeződik, a területi alapon történő tervezési szerkezet nem valósítható meg. A hulladékkezelés megelőzési tervet nem területi, hanem gazdasági ágazati szinten kell elkészíteni. Ezeket az ágazati terveket az érintett minisztériumoknak és háttérintézményeiknek kell elkészíteni, valamint a végrehajtást nyomon követni, hiszen nekik állnak rendelkezésükre a megfelelő adatok. A területi alapú tervezést kizárólag a megfelelő lakossági fogyasztói szokások kialakításával kapcsolatban lehet készíteni, azok esetében viszont nagyon kevés a felügyelőség szintjén elkészülő terv, a világon mindenhol gyakorlattá váló települési szintű, helyi közösségekre épülő tervezésre kell és lehet csak alapozni. A termelési és a fogyasztói oldalon egymással összehangolt tervezésre van szükség, így a jogalkotók mellett a gazdasági, a civil és az oktatási szereplők szoros együttműködésére. Az így kialakított tervezési rendszerben jól el lehet különíteni a felelősségi köröket, megfelelő indikátorokat lehet meghatározni, és világosan tervezni lehet a végrehajtás pénzügyi forrásait is (mit biztosít az ipar, mennyi szükséges pályázati forrásból pl. technológia vagy termékfejlesztésre, mennyit és ki biztosít a szemléletformázásra, ki fogja azt felhasználni).

Részletesen

1.§.(3): Hulladékgazdálkodással foglalkozó szervezetként indokolatlan a hulladék státuszt el nem érő állapotok (megelőzés) irányítását/tervezését az OHÜ hatáskörébe rendelni, tekintve, hogy arra a feladatkörénél fogva közvetett hatása lehet csak. Javasolt az 1. melléklet kiegészítése olyan területi szereplőkkel (oktatásért, szociális kérdésekért felelős állami szervek, a gazdasági tevékenységet felügyelő szervek), amelyek a megelőzésben elsődleges oktató szerepet játszanak és kulcsfontosságúak a szociális, gazdasági, termelői, kereskedelmi folyamatokban. A tervezet 1.§(3) pontja hiányos, és ebben a formájában ellentmond a Ht. 75§(2) pontjának, amely kimondja, hogy az OHÜ a tervezésbe a „érdek-képviselői és környezetvédelmi civil szervezeteket” bevonja.

2. melléklet, 2.1.1.: Az előterjesztés hulladékgazdálkodási tervekről szól, tartalmában a települési hulladék, a vegyes hulladék azonban semmilyen formában nem jelenik meg. Javasoljuk az újrahasználatra történő előkészítésre vonatkozó mennyiségi adatok tervezését és teljesülését is követni, továbbá az anyagában történő és az energetikai hasznosítás külön bontását is.

Országos Környezetvédelmi Tanács

2. melléklet, 2.1.1.3.: Nem világos, hogy e pontban mit takar a „figyelemmel” kifejezés. Amennyiben 7 évre módosul a tervezés, kérdés, hogy ebben a pontban mi indokolja a megelőző 5 évre történő alapozást?

2. melléklet, 2.1.2.: Szükséges pontosabban megfogalmazni, hogy mit értünk a lakosok, a gazdálkodó szervek és a közintézmények „szokásain”.

2. melléklet, 2.1.3.: A hulladékgazdálkodási létesítmények megoszlását földrajzi és demográfiai (népsűrűség) szempontból is javasolt elemezni a tervekben.

2. melléklet, 2.1.4.: A közszolgáltatóknak javasolt támpontokat adni ahhoz, hogy a terv tartalmában megköveteltek túl milyen „hatás” kiváltását kell bemutatni a közszolgáltatói tevékenységgel kapcsolatban.

2. melléklet, 2.2.1.: Kiegészítendő az újrahasználtra történő előkészítéssel.

2. melléklet, 2.2.1.: A megelőzés a hulladékos hierarchia szerves részét képezi, és mint ilyen teljesen indokolatlan az önálló egységként történő kezelése. A prioritásnak a tervezés minden elemében meg kell jelennie. Nem készül külön hasznosítási, ártalmatlanítási terv sem, így a megelőzés esetében sem indokolt annak teljes elszigetelése a hulladékgazdálkodástól.

3. melléklet, 1.4: Az Országos Megelőzési Program keretei egy nem konkretizált, példákkal tűzdelt listaként jelennek meg, amely nélkülözi a mérhető indikátorokat, amelyek alapján végső soron értékelni lehet a megelőzési tevékenységeket. A vezetői összefoglaló 1.2. pontjában megjelölt cél, amely szerint „a területi tervek és területi megelőzési programok országos szinten is egységes képet fognak mutatni” nem tud teljesülni, amennyiben az indikátorok nincsenek közös nevezőre hozva. További mérhetőséggel kapcsolatos észrevétel, hogy az előterjesztő megfogalmazása szerint a kiindulási állapotot a területi terveknél becslésekre kell alapozni, amennyiben nem érhető el megfelelő adat, azzal a kitételrel, hogy a becslés módszertanát meg kell adni (2.1.1.5.). Ugyanez elvárható az országos és területi megelőzési program esetében is.

3. melléklet, 2.1.2.: Az Országos Megelőzési Program és területi tervezése kétségtelenül új területnek számít, ugyanakkor a tervkészítők és végrehajtók jogos elvárása, hogy az ezeket megalapozó rendelet tényleges, gyakorlati iránymutatással szolgáljon számukra.

3. melléklet, 2.2.1.: A jelenlegi állapotában a rendelettervezet vonatkozó része inkább egy ötletcsomagnak tekinthető, szükséges a program kereteinek sokkal részletesebb kidolgozása.

2013. július